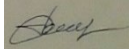

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра історії та археології

Затверджено на засіданні кафедри історії та археології
завідувач кафедри С.І. Пачев
протокол № 1 від 02.09.2024 р.

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ <i>Обов'язковий</i>
Рівень вищої освіти	доктор Phd
Назва спеціальності	032 Історія та археологія
Назва освітньої програми	Історія та археологія
Рік викладання Семестр	2024-2025/ 2 курс
Викладач	Ситник Олександр Миколайович, професор, доктор історичних наук, професор кафедри історії та археології
Посилання на профайл викладача	https://fsusgum.mdpu.org.ua/kafedra-istoriyi-ta-arheologiyi/sklad-kafedry-istoriyi-ta-arheologiyi/sytnyk-oleksander-mykolajovych/ https://www.webofscience.com/wos/op/publications/summary
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем	+380972139300 Sytnyk_Oleksander@msspu.edu.ua Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Viber,
Сторінка освітнього компоненту на сайті ЦОДТ	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=6919

АНОТАЦІЯ

Освітній компонент «Актуальні питання українського державотворення» вивчає генезу провідних тенденцій українського державотворення та основні етапи й особливості розвитку українського державотворення. Дисципліна також охоплює еволюцію суспільно-політичної системи, права, державницької думки й тенденцію зародження та функціонування національних державних установ. Особлива увага приділяється аналізу національно-визвольних змагань українців за відродження й відстоювання власної державності.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета курсу: надати здобувачам необхідні знання про основні етапи розвитку українського державотворення й допомогти здобувачам вищої освіти зрозуміти та засвоїти специфіку, генезу й особливості цього процесу.

Завдання курсу полягають у:

- характеристиці провідних тенденцій українського державотворення;
- розгляді основних етапів й особливостей розвитку українського державотворення;
- аналізі визначних зразків державницької думки;
- характеристиці національно-визвольних змагань українців тощо.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі історії, археології та інших історичних дисциплін; володіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження у сфері своєї професійно-наукової діяльності, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до системного наукового світогляду, вміння його використання у своїй професійній діяльності.

ЗК 2. Здатність до розробки та реалізації всього послідовного процесу ґрунтового наукового дослідження.

ЗК 4. Здатність до створення та розвитку нових наукових ідей та використання їх у своїй наукових дослідженнях.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (ФК)

ФК 1. Знання та розуміння основних історичних подій і процесів вітчизняної та світової історії.

ФК 3. Знання роботи з різноманітними історичними та археологічними джерелами.

ФК 4. Знання можливостей та основних напрямів наукової співпраці у сфері історичної науки.

ФК 6. Здатність застосовувати на практиці принципи комплексного дослідження в історії, археології та в інших допоміжних історичних дисциплінах.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Знання основних філософських концепцій та історичної методології, які можна використовувати в своїх наукових дослідженнях.

ПРН 3. Знання відповідних професійно-етичних норм та моральних цінностей науковця у професійної та життєвої діяльності.

ПРН 4. Знання всього комплексу наукової термінології за фахом своєї історичної освіти.

ПРН 5. Знання теоретичних і практичних проблем сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю.

ПРН 9. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у своїй науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управлінні науковими проектами тощо.

ПРН 11. Вміння здійснювати аналітичний підхід до дослідження різних галузей історичної науки та археології;

ПРН 12. Здатність професійної орієнтації у політичних подіях та основних напрямках історичного розвитку світової та вітчизняної історії.

ПРН 14. Професійні навички до написання наукових робіт, статей та тез, до участі у вітчизняних і міжнародних конференціях за своїм фахом.

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

1. Здатність розв'язувати проблеми
2. Винахідливість
3. Критичне мислення
4. Комунікативні навички
5. Самоаналіз і саморефлексія
6. Уміння формувати власну думку та приймати рішення
7. Презентаційні навички (самопрезентація, уміння вести переговори).

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

8. Якісна освіта
9. Мир та справедливість
10. Партнерство заради сталого розвитку

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Практичне заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин Денна форма	20	20	80	120 / 4 кр.
Кількість годин Заочна форма	20	20	80	120 / 4 кр.

Підсумковий контроль – екзамен

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

У ході навчальних занять заохочується: активне залучення здобувачів до процесу розгляду, обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань; формування творчого простору задля вдосконалення практичних навичок і вмій роботи з історичними та історіографічними джерелами й розвитку світоглядної свідомості історичного мислення. При цьому, пріоритетним є дотримання студентоцентрованого підходу та врахування, при оцінюванні, пізнавальної активності й креативності здобувачів.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу необхідним є дотримання принципів академічної доброчесності. Виконання робіт здобувачами має бути оригінальним, з власними елементами дослідницького мислення. Відсутність посилань на використані джерела, компіляція, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс Центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин, денна форма				Кількість годин, заочна форма				Рекомендована література
	л	пр	ср	всього	л	пр	ср	всього	
Тема 1. Вступ до предмету. Поняття та концепції «державотворення». Ранні державні утворення на теренах України	2	2	8	12	2	2	8	12	1-7
Тема 2. Державотворчий процес в Україні-Русі. Галицько-Волинська держава	2	2	8	12	2	2	8	12	
Тема 3. Державотворення Литовсько-Руської доби	2	2	8	12	2	2	8	12	
Тема 4. Становлення української козацької державності	2	2	8	12	2	2	8	12	
Тема 5. Українська державність козацько-гетьманської доби	2	2	8	12	2	2	8	12	
Тема 6. Бездержавний період (кінець XVIII – початок XX ст.)	2	2	8	12	2	2	8	12	
Тема 7. Національно-державницькі змагання українців впродовж 1917-1921 років	2	2	8	12	2	2	8	12	
Тема 8. Українське державотворення за радянських часів	2	2	8	12	2	2	8	12	
Тема 9. Україна на шляху національно-державного будівництва	2	2	8	12	2	2	8	12	
Тема 10. Сучасні тенденції державотворчого процесу в Україні	2	2	8	12	2	2	8	12	
Всього	20	20	80	120	20	20	80	120	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Змістовна тема 1. Державотворчий процес доби Середньовіччя

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Джерела і література. Поняття та концепції «державотворення». Періодизація державно-правового розвитку України. Найдавніші державні утворення на території України. Історія української державності як складова частина вітчизняної та загальносвітової історії. Кімерійці. Скіфи. Сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Східнослов'янські племена на території України до середини I тис. н.е. Військово-демократичні племінні союзи. Дружина. Народні збори. Рада старійшин. Ознаки державності Антського союзу. Суспільно-політичне і економічне життя східнослов'янських племен доби перших державних утворень.

Тема 2. Теорії походження державності у східних слов'ян. Органи влади та управління на Русі. Віче як форма народовладдя. Великий Київський князь, рада при князі, князівські з'їзди. Політична консолідація східних слов'ян та створення Русі (Кий, Аскольд, Дір). Формування її території та політичне становище в Європі. Реформи Великих Київських князів Володимира і Ярослава Київські та удільні князі, дружинники, бояри, духовенство. Вільні общинники, напівзалежна та залежна людність: смерди, закупи, рядовичі, ізгої, задушні люди, челядь та холопи. Правове становище окремих груп людності. Міське населення: аристократія та низи. Державний лад. Форма правління. Десяткова система управління: тисяцькі, соцькі, десяцькі. Двірцево-вотчинна система управління. Сільська територіальна община (верв) – орган місцевого самоврядування. Джерела права: звичаєве право, договори князя з народом, міжкнязівські та міждержавні договори (Русі з Грецією та Візантією), князівський земляний та церковні устави. „Руська правда”, її списки та редакції. Державотворчий процес в Україні-Русі. Державний устрій, суспільний лад та джерела права Галицько-Волинської держави, їх особливості. Роль Романа Мстиславовича та Данила Галицького в державотворчому процесі. Галицько-Волинська держава.

Тема 3. Причини входження українських земель до складу Литви та Польщі. Загарбання Галичини Польщею, входження Волині та Наддніпрянщини до складу Великого Князівства Литовського. Великий князь Литовський, пани – рада, сейм, їхні повноваження, взаємини з центральними органами влади та управління. Місцеві органи управління: старости, воєводи, городничі. „Копа” як орган місцевого самоуправління. Громадська рада та сільські отамани. Устрій, господарство, побут українських земель в складі Литви. Ліквідація удільних князівств. Включення Буковини до складу Молдавії, захоплення Угорщиною Закарпаття. Люблінська унія 1569 р. Кревська, Городельська та Люблінська унії.

Тема 4. Джерела й теорії формування козацтва. Утворення Запорозької Січі. Д. Байда-Вишневецький. Місце розташування та адміністративно-територіальний поділ Запорозької Січі. Органи військово-адміністративної влади та козацького самоуправління. Базові принципи політичного устрою Запорозької Січі. Компетенція: козацької (військової) ради, кошового уряду (отамана, кошового судді, писаря, осаула), полкової старшини (курінних отаманів, паланкової (полкової) та наказної старшини. Політико-соціальний та військовий устрій Запорозької Січі. Боротьба

козацтва з іноземними загарбниками. Реєстрове козацтво як форма поширення запорозького устрою на городову Україну. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – в першій половині XVII ст. Органи військово-адміністративної влади та козацького самоуправління. Реєстрове козацтво як форма поширення запорозького устрою на городову Україну. Перші міжнародні контакти українського козацтва. Українське козацтво на службі іноземних держав.

Тема 5. Причини, характер і рушійні сили національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Розгортання національно-визвольної боротьби в 1648–1649 рр. Утворення української гетьманської держави. Зборівська угода 1649 р. Державний лад. Ліквідація польської адміністративно-політичної системи управління. Центральні органи влади. Полково-сотенний адміністративно-територіальний устрій. Структура та компетенція органів місцевого управління. Міське самоврядування: магістрати та ратуші. Державно-правовий статус України Гетьманщини за Березневими статтями 1654 р. «Руїна» та її наслідки. Віленський договір 1656 р. Гадяцький договір І. Виговського (1658 р.), Андрусівське перемир'я 1667 р., Вічний мир 1686 р. Роль гетьмана І. Мазепи в боротьбі за незалежну соборну Україну. Шведсько-українська угода 1708 р. Константинопольський мирний договір з Туреччиною 1710 р. Конституційний проєкт Пилипа Орлика 1710 р. – закономірний результат розвитку державно-правової думки українського народу. Поділи Речі Посполитої Польської та входження Правобережної України і Західної Волині до складу Російської імперії. Загарбання Росією Північного Причорномор'я та Криму. Обмеження автономних прав України. Органи самодержавного управління Україною – Гетьманщиною: Посольський приказ, Малоросійський приказ 1663 р., Колегія іноземних справ, Сенат, перша Малоросійська колегія (1722–1724 рр.), Правління гетьманського уряду (1734–1750 рр.). Запровадження посади генерал-губернатора. Друга Малоросійська колегія (1764–1786 рр.). Ліквідація козацьких полків на Слобідській Україні та Лівобережжі (1765–1783 рр.), Запорозької Січі та її паланок (1775 р.).

Змістовна тема 2. Проблеми українського державотворення впродовж XIX – початку XXI століть

Тема 6. Декабристи в Україні. “Південне товариство”. “Товариство об'єднаних слов'ян”. Повстання Чернігівського полку. Вплив польського повстання 1830-1831 рр. на Україну. Реформи в Україні за часів Австрійської та Російської імперій. Діячі українського національного руху в Галичині. “Руська трійця”. Політика царизму в галузі культури і освіти. Переслідування української мови. Політика австрійського уряду щодо української культури. Початок українського національного відродження. Утворення Кирило-Мефодіївського товариства. Програмні твори кирило-мефодіївців. Т.Г. Шевченко в українському національному русі, вплив його творів на формування української національної ідеї. Репресії царизму проти кирило-мефодіївців і Т.Г. Шевченка. Революція 1848 р. в Західній Європі. Західноукраїнські землі в революції 1848-1849 рр. Головна руська рада. В. Антонович як ідеолог “хлопоманства”. Українські громади. Формування національної інтелігенції. Кримська війна і Україна. Причини війни. Оборона

Одеси і Севастополя. Паризький мирний договір. Піднесення антикріпосницького руху. “Київська козаччина”. Громадівський соціалізм. Студентські громади. “Братство тарасівців”. “Молода Україна”. Селянський рух. Поява народників і “ходіння в народ”. “Чигиринська змова”. Народовольці в Україні. Перші робітничі організації, їх ідеологія й програми. Марксистські гуртки. Перші соціал-демократичні організації. Валуєвський циркуляр і Емський указ. Ставлення до української культури в Австро-Угорщині. Освіта: початкова, середня освіта, розвиток мережі вищих учбових закладів. Україна в революції 1905-1907 рр. Позиції політичних партій в революції. Антиукраїнська політика у новоствореному Галицько-Буковинському губернаторстві. Українські січові стрільці. Активізація національного руху. Перші українські політичні партії. Західна Україна на початку ХХ ст. Поява українських організацій “Січ”, “Сокіл”, “Пласт”. Становлення української нації. М. Міхновський. Товариство українських поступовців. “Спілка визволення України”.

Тема 7. Повалення царизму. Проведення Тимчасовим урядом перетворень в державному устрої Росії. Розпад Російської імперії. I Універсал Центральної Ради – проголошення суверенності українського народу. Створення уряду автономної України – Генерального Секретаріату. II Універсал Центральної Ради. Берестейська угода (1918 р.) та її наслідки для України. Організація центральної і місцевої влади. Військове будівництво. III Універсал Центральної Ради – проголошення Української Народної Республіки. IV Універсал – проголошення Української Народної Республіки суверенною, незалежною державою. Правотворча діяльність в Українській Народній Республіці. Конституція УНР від 29 квітня 1918 р. Переворот 29 квітня 1918 р і утворення гетьманської держави П. Скоропадського. Боротьба за національно-державне відродження України. Створення в Україні органів охорони революції і порядку, судової системи. Організація влади згідно з „Законами про тимчасовий державний устрій України» і «Тимчасовим законом про верховне управління державою...”. Зовнішня і внутрішня політика Гетьманату. Встановлення влади Директорії. Заява Директорії від 26 грудня 1918 р. Трудовий конгрес. Утворення ЗУНР. Вищі і місцеві органи влади та управління ЗУНР. Органи охорони порядку. Судова система. Реорганізація армії. Передвступний договір з Директорією УНР від 14 грудня 1918 р. Акт проголошення соборності України 22 січня 1919 року. Законодавство ЗУНР. Паризька конференція та її наслідки для України. Уроки національної державності 1917 – 1921 року для українського державотворення.

Тема 8. Жовтневий переворот у Петрограді в 1917 р. і зміни державного устрою в Україні. Всеукраїнський (грудень 1917 р.) з'їзд Рад у Києві. Ультиматум радянської Росії та розв'язання війни з Українською Народною Республікою. Ризький (1921 р.) мирний договір і його наслідки для України. УВО. Є. Коновалець і Д. Донцов. Правові засади утворення Союзу РСР. Примусова колективізація сільського господарства. Голодомор в Україні 1932 – 1933 рр. Конституція УРСР 1937 р. Судова система. Прокуратура. НКВС. Створення системи „ГУЛАГ”. Проголошення незалежності Карпатської України (березень 1939 р.). Президент А. Волошин. Початок Другої світової війни.

Входження Західної України до складу УРСР. Радянський репресивний апарат у новостворених областях, характеристика політичного режиму. Спроба відновлення Української держави актом ОУН (30 червня 1941 р.). Утворення Української Національної Ради в Києві. Розчленування території України, характеристика фашистського окупаційного режиму та його ліквідація. Українська РСР – член-засновник ООН (24 квітня 1945 р.). Капітуляція Німеччини (8 травня 1945 р.). Кінець Другої світової війни. Нюрберський процес. Об'єднання українських земель у межах СРСР і адміністративно-командне розв'язання територіально-етнічних проблем. Державницька позиція загонів ОУН-УПА. Штучний голодомор 1946-1947 рр. в Україні. Правові засади входження Кримської області та Севастополя до складу УРСР. Реорганізація органів держбезпеки і внутрішніх справ. Дисидентський рух в Україні. Гельсінська спілка. Конституція СРСР (1977 р.) та УРСР 1978 р. Зміни в законодавстві УРСР у 1970–1980 рр. Порушення владою законності, прав і свобод людини.

Тема 9. Демократизація виборчої системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих Рад народних депутатів (березень 1990 р.). Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих Рад народних депутатів (березень 1990 р.). Діяльність новообраної Верховної Ради. Розмежування повноважень між законодавчими, виконавчими та судовими органами. Зміни в структурі вищої виконавчої влади республіки. Реформування судової системи. Законодавче оформлення створення Української незалежної держави. Розпад Союзу РСР і заснування Співдружності Незалежних Держав. Ухвалення 16 липня 1990 р. „Декларації про державний суверенітет України”, її зміст. Проголошення незалежності України. Боротьба за утвердження політичної і економічної свободи. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. Вибори Президента України. Розпад Союзу РСР і заснування СНД. Діяльність державного центру УНР у еміграції (екзилі).

Тема 10. Перші кроки на шляху утвердження політичного, економічного й оборонного статусу незалежної України, забезпечення її територіальної цілісності. Міжнародне визнання України, встановлення дипломатичних відносин. Підготовка та прийняття Конституції України 1996 року. Структура, основні положення і значення Основного Закону держави. Вибори 1998 року до Верховної Ради за новим виборчим законом. Квітневий референдум 2000 року та проблеми легітимного впровадження його результатів. Вибори до Верховної Ради IV скликання 31 березня 2002 р. Розстановка політичних сил у вищому законодавчому органі України. Гуманізація правових відносин. Реформування галузей права. Правова регламентація майнових відносин в умовах становлення ринкової економіки. Радикальні зміни в кримінальному, кримінально-процесуальному законодавстві України. Кримінальний кодекс 2001 року та відміна смертної кари. Помаранчева революція. Президентство В. Ющенко. Президентство В. Януковича. Революція гідності. Російська агресія 2014 року. АТО. Реформа самоврядування. Стан і перспективи держави Україна. Зовнішньополітичний курс держави. Договір про асоціацію з ЄС. Актуальні тенденції державотворчого процесу в Україні. Сучасний етап російсько-української війни.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Написання есе 1 «Конституційний проєкт Пилипа Орлика 1710 р.»
2	Написання есе 2 «Становлення української нації. М. Міхновський»
3	Написання есе 3 «УВО. Є. Коновалець і Д. Донцов»

Детальний опис завдань до самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поняття та концепції «державотворення». Періодизація державно-правового розвитку України. Найдавніші державні утворення на території України. Антське царство як зародок української державності. Теорії походження державності у східних слов'ян. Органи влади та управління на Русі. Віче як форма народовладдя. Великий Київський князь, рада при князі, князівські з'їзди. Державотворчий процес в Україні-Русі. Державний устрій, суспільний лад та джерела права Галицько-Волинської держави, їх особливості. Галицько-Волинська держава.

Причини входження українських земель до складу Литви та Польщі. Великий князь Литовський, пани – рада, сейм, їхні повноваження, взаємини з центральними органами влади та управління. Кревська унія. Ліквідація удільних князівств. Включення Буковини до складу Молдавії, захоплення Угорщиною Закарпаття. Люблінська унія 1569 р. Городельська та Люблінська унії.

Джерела й теорії формування козацтва. Утворення Запорозької Січі. Д. Байда-Вишневецький. Місце розташування та адміністративно-територіальний поділ Запорозької Січі. Органи військово-адміністративної влади та козацького самоуправління. Компетенція: козацької (військової) ради, кошового уряду (отамана, кошового судді, писаря, осаула), полкової старшини (курінних отаманів, паланкової (полкової) та наказної старшини. Політико-соціальний та військовий устрій Запорозької Січі. Боротьба козацтва з іноземними загарбниками. Реєстрове козацтво як форма поширення запорозького устрою на городову Україну. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – в першій половині XVII ст. Реєстрове козацтво як форма поширення запорозького устрою на городову Україну. Перші міжнародні контакти українського козацтва.

Причини, характер і рушійні сили національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Розгортання національно-визвольної боротьби в 1648–1649 рр. Утворення української гетьманської держави. Зборівська угода 1649 р. Полково-сотенний адміністративно-територіальний устрій. Державно-правовий статус України Гетьманщини за Березневими статтями 1654 р. «Руїна» та її наслідки. Гадяцький договір І. Виговського (1658 р.), Андрусівське перемир'я 1667 р., Вічний мир 1686 р. Роль гетьмана І. Мазепи в боротьбі за незалежну соборну Україну. Шведсько-українська

угода 1708 р. Конституційний проєкт Пилипа Орлика 1710 р. – закономірний результат розвитку державно-правової думки українського народу. Поділи Речі Посполитої Польської та входження Правобережної України і Західної Волині до складу Російської імперії. Загарбання Росією Північного Причорномор'я та Криму. Правління гетьманського уряду (1734–1750 рр.). Ліквідація козацьких полків на Слобідській Україні та Лівобережжі (1765–1783 рр.), Запорозької Січі та її паланок (1775 р.).

Вплив польського повстання 1830-1831 рр. на Україну. Реформи в Україні за часів Австрійської та Російської імперій. Початок українського національного відродження. Утворення Кирило-Мефодіївського товариства. Програмні твори кирило-мефодіївців. Т.Г. Шевченко в українському національному русі, вплив його творів на формування української національної ідеї. Революція 1848 р. в Західній Європі. Громадівський соціалізм. “Братство тарасівців”. “Молода Україна”. Валуєвський циркуляр і Емський указ. Українські січові стрільці. Активізація національного руху. Перші українські політичні партії. Поява українських організацій “Січ”, “Сокіл”, “Пласт”. Становлення української нації. М. Міхновський. Товариство українських поступовців. “Спілка визволення України”.

Берестейська угода (1918 р.) та її наслідки для України. Утворення Української Центральної Ради. Військове будівництво. III Універсал Центральної Ради – проголошення Української Народної Республіки. IV Універсал – проголошення Української Народної Республіки суверенною, незалежною державою. Конституція УНР від 29 квітня 1918 р. Переворот 29 квітня 1918 р і утворення гетьманської держави П. Скоропадського. Зовнішня і внутрішня політика Гетьманату. Встановлення влади Директорії. Утворення ЗУНР. Акт проголошення соборності України 22 січня 1919 року. Паризька конференція та її наслідки для України. Уроки національної державності 1917 – 1921 року для українського державотворення.

Жовтневий переворот у Петрограді в 1917 р. і зміни державного устрою в Україні. УВО. Є. Коновалець і Д. Донцов. Голодомор в Україні 1932 – 1933 рр. Створення системи „ГУЛАГ”. Проголошення незалежності Карпатської України (березень 1939 р.). Президент А. Волошин. Початок Другої світової війни. Спроба відновлення Української держави актом ОУН (30 червня 1941 р.). Утворення Української Національної Ради в Києві. Розчленування території України, характеристика фашистського окупаційного режиму та його ліквідація. Українська РСР – член-засновник ООН (24 квітня 1945 р.). Об'єднання українських земель у межах СРСР і адміністративно-командне розв'язання територіально-етнічних проблем. Державницька позиція загонів ОУН-УПА. Штучний голодомор 1946-1947 рр. в Україні. Правові засади входження Кримської області та Севастополя до складу УРСР. Дисидентський рух в Україні. Гельсінська спілка.

Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих Рад народних депутатів (березень 1990 р.). Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих Рад народних депутатів (березень 1990 р.). Ухвалення 16 липня 1990 р. „Декларації про державний суверенітет України”, її зміст. Проголошення незалежності України. Боротьба за утвердження політичної і економічної свободи. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. Вибори Президента України. Діяльність державного центру УНР

у еміграції (екзилі). Підготовка та прийняття Конституції України 1996 року. Помаранчева революція. Президентство В. Ющенко. Президентство В. Януковича. Революція гідності. Російська агресія 2014 року. АТО. Реформа самоврядування. Стан і перспективи держави Україна. Зовнішньополітичний курс держави. Договір про асоціацію з ЄС. Актуальні тенденції державотворчого процесу в Україні. Сучасний етап російсько-української війни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми й засоби оцінювання
РН1. Знання основних філософських концепцій та історичної методології, які можна використовувати в своїх наукових дослідженнях.	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз методологічної бази). Підсумковий контроль: екзамен (письмова робота).
РН3. Знання відповідних професійно-етичних норм та моральних цінностей науковця у професійної та життєвої діяльності	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, аналітичний метод, метод компаративістики, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: екзамен (письмова робота).
РН4. Знання всього комплексу наукової термінології за фахом своєї історичної освіти.	Пояснення, семінар з проблемним викладом, аналіз джерел, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота здобувачів.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: екзамен (письмова робота).
РН5. Знання теоретичних і практичних проблем сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю.	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, аналітичний метод, метод компаративістики, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: екзамен (письмова робота).
РН9. Здатність застосовувати сучасні інформаційні	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, аналітичний метод, метод	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-

технології у своїй науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управлінні науковими проектами тощо.	компаративістики, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	орієнтованих завдань, аналіз методологічної бази). Підсумковий контроль: екзамен (письмова робота).
РН11. Вміння здійснювати аналітичний підхід до дослідження різних галузей історичної науки та археології	Пояснення, практична робота, спостереження і аналіз випадків, навчальні дискусії, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: екзамен (письмова робота).
РН12. Здатність професійної орієнтації у політичних подіях та основних напрямках історичного розвитку світової та вітчизняної історії.	Пояснення, семінар з проблемним викладом, аналіз джерел, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота здобувачів.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз джерел). Підсумковий контроль: екзамен (письмова робота).
РН14. Професійні навички до написання наукових робіт, статей та тез, до участі у вітчизняних і міжнародних конференціях за своїм фахом.	Пояснення, практична робота, спостереження і аналіз випадків, навчальні дискусії, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: екзамен (письмова робота).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenty-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenty-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні

роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента		
В ид и на вч ал ьн ої ді ял ьн ос ті	Змістовні теми 1-2. Т.1.-Т.10.	
	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):	
	Підбір і розробка різних видів завдань на розвиток навичок та умінь з кожного виду діяльності та проведення їх на практичному занятті.	10
	Підготовка презентації.	10
	Моделювання й розробка структурно-логічних схем.	10
Самостійна робота здобувача		

зд об ув ач а, як і пі дл яг а ю ть оц ін ю ва нн ю	(максимальний сумарний бал – 30):	
	Есе «Конституційний проєкт Пилипа Орлика 1710 р.»	10
	Есе «Становлення української нації. М. Міхновський»	10
	Есе «УВО. Є. Коновалець і Д. Донцов»	10
	Підсумковий контроль: екзамен (максимальний бал – 40)	
	Загальний бал (максимальний бал – 100)	

ОЦІНЮВАННЯ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вид діяльності	Критерії оцінювання
Підбір і розробка різних видів завдань на розвиток навичок та умінь з кожного виду діяльності та	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконанні відмінно, відповідають сучасним методичним вимогам і мають чітку мету для кожного виду діяльності; використання інтерактивних та інноваційних завдань сприяє належному аналізу провідних тенденцій українського державотворення та основних етапів й особливостей розвитку українського</p>

<p>проведення їх на практичному занятті.</p>	<p>державотворення. 8-9 балів – завдання виконанні добре, відповідають методичним вимогам, але не всі завдання інтерактивні або диференційовані; завдання ефективні для розвитку навичок, але вимагають певної корекції. 7-5 балів – завдання виконанні задовільно, на посередньому рівні, без врахування усіх необхідних елементів. 4-1 бал – виконано недостатньо завдань, котрі не відповідають поставленим цілям, або ж не розкривають всі види діяльності; відсутність інтерактивності або інноваційних підходів, не вміння провести їх на практичному занятті. 0 балів – відсутність виконаних завдань, або ж вони не відповідають встановленим вимогам.</p>
<p>Підготовка презентації.</p>	<p>Максимально 10 балів: 10 балів – у поданій презентації завдання відбито глибоке розуміння та усвідомлення навчального матеріалу; використано новаторські, творчі ідеї та методичні підходи щодо аналізу провідних тенденцій українського державотворення та основних етапів й особливостей розвитку українського державотворення. 8-9 балів – подана презентація показує добре усвідомлення теми, але можуть бути деякі неточності або упущення; присутні креативні елементи, проте їхня новизна не так виразно демонструє знання провідних тенденцій українського державотворення та основних етапів й особливостей розвитку українського державотворення. 7-5 балів – подана презентація завдання демонструє деяке розуміння теми, але має серйозні прогалини знання провідних тенденцій українського державотворення та основних етапів й особливостей розвитку українського державотворення. 4-1 бал – подана презентація завдання не відповідає основним вимогам і стандартам; відсутні будь-які елементи креативності; матеріал подається стандартно; інформація викладена не зрозуміло. 0 балів – презентацію основних законів й закономірностей історичного розвитку людства не надано, або ж вона не містить жодної змістовної інформації.</p>
<p>Моделювання й розробка структурно-логічних схем.</p>	<p>Максимально 10 балів: 10 балів – завдання виконано відмінно; відслідковується повнота та розуміння навчального матеріалу; моделювання провідних тенденцій українського державотворення</p>

	<p>та основних етапів й особливостей розвитку українського державотворення здійснено належним чином. Здобувач демонструє навички ефективної й аргументованої розробки структурно-логічних схем.</p> <p>8-9 балів – завдання виконані добре, але не в повній мірі. У ході виконання завдання допускалися певні помилки. Моделювання провідних тенденцій українського державотворення та основних етапів й особливостей розвитку українського державотворення здійснено не в повному обсязі. Здобувач демонструє певним чином обґрунтовані розробки структурно-логічних схем.</p> <p>7-5 балів – завдання виконані задовільно, без належного розуміння й креативного підходу. У ході моделювання провідних тенденцій українського державотворення та основних етапів й особливостей розвитку українського державотворення допускалися помилки. Здобувач демонструє деякі розробки структурно-логічних схем.</p> <p>4-1 бал – завдання виконані неповно, на низькому рівні з помилками, очевидне поверхове розуміння провідних тенденцій українського державотворення та основних етапів й особливостей розвитку українського державотворення. Здобувач демонструє незначні розробки структурно-логічних схем.</p> <p>0 балів – завдання не виконано або наданий матеріал не відповідає вимогам.</p>
<p>«Конституційний проект Пилипа Орлика 1710 р.»</p>	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано на відмінно; всебічно продемонстровано значення розробки й прийняття конституційного проекту Пилипа Орлика 1710 р.</p> <p>8-9 балів – завдання виконано добре; певним чином продемонстровано знання про роль розробки й прийняття конституційного проекту Пилипа Орлика 1710 р.</p> <p>7-5 балів – завдання виконано задовільно; знання про роль розробки й прийняття конституційного проекту Пилипа Орлика 1710 р. виявлено посередньо.</p> <p>4-1 бал – завдання виконано недостатньо; знання про роль розробки й прийняття конституційного проекту Пилипа Орлика 1710 р. виявлено слабо.</p> <p>0 балів – відсутність виконаних завдань, або ж вони не відповідають встановленим вимогам.</p>
<p>«Становлення української нації. М. Міхновський»</p>	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано відмінно, належним чином продемонстровано знання щодо роль становлення української нації та про роль у цьому процесі М. Міхновського.</p>

	<p>8-9 балів – завдання виконано добре, загалом добре продемонстровано знання щодо роль становлення української нації та про роль у цьому процесі М. Міхновського.</p> <p>7-5 балів – завдання виконано задовільно, на посередньому рівні, без врахування усіх чинників становлення української нації та роль у цьому процесі М. Міхновського.</p> <p>4-1 бал – завдання виконано недостатньо; характер становлення української нації та роль у цьому процесі М. Міхновського висвітлено слабо.</p> <p>0 балів – відсутність виконаних завдань, або ж вони не відповідають встановленим вимогам.</p>
<p>Есе «УВО. Є. Коновалець і Д. Донцов»</p>	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано відмінно; належним чином продемонстровано знання щодо УВО та ролі в ній Є. Коновальця й Д. Донцова.</p> <p>8-9 балів – завдання виконано добре, але не в повній мірі; характеристику УВО та ролі в ній Є. Коновальця й Д. Донцова здійснено не в повному обсязі.</p> <p>7-5 балів – завдання виконано задовільно, без належного розуміння й креативного підходу. У ході характеристики УВО та ролі в ній Є. Коновальця й Д. Донцова допускалися певні помилки й упущення.</p> <p>4-1 бал – завдання виконано неповно, з упущеннями й помилками; характеристику УВО та ролі в ній Є. Коновальця й Д. Донцова здійснено поверхово.</p> <p>0 балів – завдання не виконано або наданий матеріал не відповідає вимогам.</p>

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є усний **екзамен**, на його складання надається 40 балів. Екзамен включає 3 теоретичні питання (максимально по 10 балів за кожне), та 10 балів – за підготовку презентації.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінюванн я теоретично го питання,	За 40 бально ю шкало ю
---	--------------	--	------------------------------------

		практично го завдання	
<p>Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.</p>	відмінно	9-10	36-40
<p>Значний рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.</p>	добре	8	33-35
<p>Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.</p>	добре	6-7	30-32
<p>Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.</p>	задовільно	5	27-29
<p>Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.</p>	задовільно	3-4	24-26
<p>Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.</p>	Не зараховано (з	2-3	21-23

	можливістю повторного складання)		
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна:

1. Бойко О.Д. Історія України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академія, 2005. 688 с.
2. Іванченко Р. П. Українська державність в 20-90-х рр. Київ: МІЛП, 2000. 256 с.
3. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. Київ: Український письменник, 1994. 413 с.
4. Українська державність: історико-правничі нариси / НАН України. Ін-т історії України, Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» ім. Василя Стуса, Юридичний журнал «Право України»; кер. проекту С. Кубів, О. Святоцький; наук. ред. В. Смолій, О. Серета, Б. Моркляник. Київ: Право України, 2021. 969 с.
5. Ситник О. М. Формування та еволюція ідеологічних концепцій національно-державницького спрямування в Україні (від початку ХІХ ст. – до 1939 р.): монографія. Донецьк: «Нуолідж» (Донецька філія), 2009. 549 с.
6. Українська державність у ХХ столітті: історико-політологічний аналіз / за ред. О. Дергачова. Київ: Політична думка, 1996. 448 с.
7. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Відп. ред. В. Смолій; Кер. авт. кол. Г. Борзяк; Авт. кол.: В. Головка (коорд. проекту), В. Даниленко, С. Кульчицький, О. Майборода, В. Смолій, Л. Якубова, С. Янішевський. НАН України. Інститут історії України. Київ: Ніка-Центр, 2016. 796 с.

Додаткова:

8. Верт Н. Історія Радянської держави. 1900-1991. Рівне: Видавнича агенція «Вертекс», 2001. 480 с.
9. Верстюк В. Ф. Український національно-визвольний рух (березень-листопад 1917 р.) // Український історичний журнал. 2003. № 3. С. 63-81.
10. Грушевський М. С. Українська самостійність й її історична необхідність. Львів: Світ, 2007. С. 96-97. (Твори: у 50 т. / Т. 4. – Кн. 1: Серія «Суспільно-політичні твори (доба Української Центральної Ради)»).

11. Захарченко П., Смолій В., Ситник О., Губань Р. Українська державність доби Української національної революції (1917-1921 рр.). *Українська державність: історико-правничі нариси*. Нарис шістнадцятий / за заг. ред. В. А. Смолій. Київ: Юридичне видавництво «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, 2021. С. 443–475.
12. Історія українського козацтва: нариси: у 2 т. / за ред. В. А. Смолія. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – Т. 1. – 800 с.
13. Історія українського козацтва: нариси: у 2 т. / за ред. В. А. Смолія. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. Т. 2. 724 с.
14. Кузьменко В. Радянська Україна: проект і реалізація (1917-1924 рр.). Специфіка державотворення крізь призму національної політики більшовиків / В. Кузьменко, О. Ярмиш (наук.ред.). Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2008. – 365 с.
15. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.). К.: «Альтернатива», 1999. 336 с.
16. Кульчицький Ю. Шаблі з плугів: Український повстанський рух у визвольних змаганнях. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – 260 с.
17. Литвин М.Р. Історія ЗУНР / М.Р. Литвин, К.Є. Науменко. – НАН України; Ін-т українознавства. Львів: Вид. фірма «Олір», 1995. 361 с.
18. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; відп.ред О. В. Мишанич. Київ, 1989 591 с.
19. Любовець О. М. Проблема Української державності в програмах і діяльності українських політичних партій / О. М. Любовець // *Український історичний журнал*. 2003. № 4. С. 22-29.
20. Міхновський М. І. Самостійна Україна. Київ: Діокор, 2002. 80 с.
21. Новітня історія України (1900-2000): підручник для студ. іст. спец. вищих навч. закл. / Слюсаренко А.Г., Гусєв В.І., Литвин В.М., Дрожжин В.П., Козицький М.Ю. 2-е вид. Київ: Вища школа, 2002. 719 с.
22. Петров В. Походження українського народу. Київ: Фенікс, 1992. 192 с.
23. Полонська-Василенко Н. Д. Історія України. Київ: Либідь, 1995. Т. 1: До середини XVII століття / видавництво Либідь (Київ). 3-тє вид.: [б.в.]. 1995. LXXXVIII, 588, [3] с.
24. Попович М. В. Червоне століття. Київ: АртЕк, 2007. 888 с.
25. Русначенко А. Від імперії до України. Київ: Українська видавнича спілка, 2009. – 364 с.
26. Ситник О. М. Ідеологічні процеси в Україні періоду другої половини XIX століття. // *Науковий вісник Ужгородського університету*. – Серія: Історія. 2009. Вип. 22. Ужгород, 2009. С. 126-129.
27. Ситник О. М. Ідеологія анархістського руху в Україні періоду 1917-1921 років // *Схід*. 2009. № 5. С. 78-80.

28. Ситник О. М. Злочинний характер карально-репресивної політики органів ОДПУ-НКВС УРСР у 1930-х як один із проявів більшовицької ідеології. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2007. № 2. С. 68–73.
29. Ситник О. Роля Володимира Антоновича у формуванні Михайла Грушевського як історика. *Український історик*. 1991–1992. № 3–4; 1–2. С. 169–177.
30. Ситник О. М. Становлення ідеологічних форм в Україні періоду раннього Середньовіччя // *Наука. Релігія. Суспільство*. 2008. № 1. С. 145–148.
31. Слюсаренко А. Г. Історія Української Конституції України: монографія / А. Г. Слюсаренко, М. В. Томенко. Київ: Знання, 1993. 187 с.
32. Слюсаренко А. Г. Україна в роки Другої світової війни: навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. / А. Г. Слюсаренко, І. К. Патриляк, М. А. Боровик. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Історичний факультет. Кафедра новітньої історії України. Київ, 2009. – 447 с.
33. Смолій В. А., Ситник О. М. Українська козацька держава «Військо Запорозьке» (XVII – др. пол. XVIII ст.). *Українська державність: історико-правничі нариси*. Нарис чотирнадцятий. / за заг. ред. В. А. Смолій. Київ: Юридичне видавництво «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, 2021. С. 327–377.
34. Смолій В. А., Ситник О. М. Відродження традицій української державності на українських землях у складі Російської, Австрійської та Австро-Угорської імперій (др. пол. XVIII – пер. чв. XX ст.). *Українська державність: історико-правничі нариси*. Нарис п'ятнадцятий / за заг. ред. В. А. Смолій. Київ: Юридичне видавництво «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, 2021. С. 391–421.
35. Терлюк І. Я. Окупаційний режим в Україні 1941-1944 рр. і проблеми творення української національної державності: історія держави і права / І. Я. Терлюк, Львівський держ. ун-т. внутрішніх справ. Львів: Каменяр, 2009. – 128 с.
36. Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001) / В. М. Литвин (відп. ред.). Київ: Видавничий дім «Альтернатива», 2001. 703 с.
37. Українська революція і державність (1917-1920 рр.) / Т. А. Бевз, Д. В. Веденєєв, І. Л. Гошуляк та ін. Київ: Парламентське вид-во, 1998. 247 с.
38. Шевчук В. П., Тараненко М. Г. Історія української державності. Київ, 1999. 253 с.

Електронні ресурси

1. Бібліотека ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
3. Про науково-технічну інформацію: Закон України No 3322-XII від 25.06.1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. No 33. Ст. 345. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text>

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Ситник, О. Духовно-релігійний чинник в національно-визвольному русі на Закарпатті впродовж 1944–1953 рр. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 10/52 (2022), с. 34–47.
2. Ситник О. Концепт розвою української нації за новітньої доби у викладі Дмитра Донцова. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія / ред. кол. Василь Ільницький (головний редактор) та ін. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка. Випуск 2/44 (2019). 105–118.*
3. Ситник О. Формування та розвиток ідеології соборності на українських землях (наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття). *Уманська старовина. Науковий журнал*. Вип. 6. 2019. С. 49–59.
4. Ситник О., Балановський Я. Ідеологічні витоки російсько-української війни 2014–2022 років. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph*. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2022. 654-660.
5. Ситник Ю., Ситник О., Ситник К. Діяльність ОУН на Донеччині в період нацистської окупації краю. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 40. Том 1. С. 41–47.*
6. Sytnyk O. M. Evolution of a hybrid-information war in the context of aggressive policy of the Russian Federation in respect to Ukraine. *Challenges of study, conservation and interpretation of historical and cultural heritage: collective monograph*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. С. 70–92. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-134-6/70-92>
7. Sytnyk O. M. Ukrainian-polish political relations in the context of opposing imperial encroachments from Russia. *Chronology in the timeline of historical knowledge: collective monograph*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. С. 120–134. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-138-4/120-134>

8. Sytnyk O. M. Russian-ukrainian war 2014–2019 years as the decisive stage of the struggle for the Ukrainian independent state. *Relevant research of historical sciences: collective monograph*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. C. 183–201. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-100-1/183-200>
9. Sytnyk O., Drogomyretsky B., Sytnyk J. & Sizarev K. (2023). Bolshevism, from Class Ideology to Imperialist Ideology. The Ukrainian Case. *Codrul Cosminului*. Vol. 29. No. 2, 287–306. (Scopus). <https://codrulcosminului.usv.ro/article-3-vol-29-2-2023/>